Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS HE 189/2017 vp

HALLITUKSEN ESITYKSEN TAVOITE JA TAUSTA

Hallituksen esityksen tavoite ja taustaa

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa oppisopimuksen avulla saatava ammatillinen koulutus kaikilla toimialoilla, myös sellaisen työnantajan palveluksessa, jolla on osa-aikatyötä tekeviä tai takaisinottovelvollisuuden piirissä olevia työntekijöitä. Tavoitteena on lisätä ammatillisesti kouluttautuvien opiskelijoiden mahdollisuuksia saada oppisopimuskoulutustyöpaikka, ja edistää näin ollen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pääsyä työelämään ja mahdollisuuksia hankkia työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista.

Nykylainsäädännön mukaan, jos työnantaja tarvitsee lisää työntekijöitä osa-aikaisille työntekijöille sopiviin tehtäviin, työnantajan on tarjottava töitä osa-aikatyöntekijöille (TSL 2 luvun 5 §:n 1 mom). KKO 2017:4: työnantaja ei voi palkata oppisopimusopiskelijaa määräaikaiseen työsuhteeseen sellaisiin tehtäviin, jotka olisivat sopivia osa-aikatyöntekijöille ilman, että työnantaja selvittää osa-aikaisten työntekijöiden halukkuuden lisätyöhön.

Työnantajan takaisinottovelvollisuus on 4 kk tai 6 kk, jos irtisanotun henkilön työsuhde on kestänyt vähintään 12 vuotta. Työnantaja ei voi tehdä oppisopimusta tehtäviin, jota irtisanotut työntekijät tekivät, ennen kuin työnantaja on selvittänyt, ovatko irtisanotut ja edelleen työnhakijoina olevat työntekijät halukkaita ottamaan em. työtä vastaan.

HELSINGIN KAUPUNGIN OPPISOPISMUSTILANNE JA LAKIESITYKSEN VAIKUTUKSET

Taustaa

Helsingin kaupunki kouluttaa oppisopimuksella vuosittain satoja henkilöitä, pääasiassa palkkatukimäärärahoilla. Oppisopimuksia on solmittu lähtökohtaisesti tehtäviin, joissa kaupungilla on jatkuva työvoimatarve, kuten esimerkiksi lähihoitajien tehtäviin sosiaali- ja terveystoimialalle sekä perhepäivähoitajiksi ja lähihoitajiksi kasva-

tuksen ja koulutuksen toimialalle. Oppisopimuskoulutusta on käytetty rekrytoinnin tukena.

Vuonna 2017 Helsingissä oli yhteensä 710 opiskelijaa, joista 306 oli perustutkinto-opiskelijoita ja 404 lisäkoulutusopiskelijoita. Eniten opiskelijoita oli sosiaali- ja terveystoimialalla (302 opiskelijaa) ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialla (153 opiskelijaa). Kaupunkiympäristön toimialalla oli 59 opiskelijaa ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla 52 opiskelijaa, loput sijoittuvat kaupungin eri liikelaitoksiin.

Lakiesityksen vaikutukset Helsingin kaupungilla

Kaupungin henkilöstöpoliittisena periaatteena on ollut, että henkilöstöä ei irtisanota, osa-aikaisteta tai lomauteta tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Mahdollisissa organisaatiomuutostilanteissa henkilöstöä sijoitetaan kaupungin uudelleensijoitusperiaatteiden mukaisesti toisiin tehtäviin. Suurena työantajana kaupunki on pystynyt tarjoamaan töitä organisaation muutostilanteissa kaikille. Näin ollen kaupungilla ei ole ollut irtisanottuja takaisinottovelvollisuuden piirissä olevia henkilöitä.

Helsingin kaupungin henkilöstömäärä on noin 37 000 ja kaupungin tehtävät ovat pääsääntöisesti kokoaikaisia. Osa-aikatyö perustuu lähtökohtaisesti henkilön omaan toiveeseen, kuten esimerkiksi perhevapaisiin. Koulunkäyntiavustajien ja varhaiskasvatuksen erityisavustajien tehtävissä on työn luonteesta johtuen osa-aikaista työtä. Osa-aikaisilla on mahdollisuus hakeutua kaupungin sisällä kokoaikaisiin työpaikkoihin, joista ilmoitetaan kaupungin sisäisessä intrassa.

Nykylainsäädännön mukaisella lisätyön tarjoamis- ja takaisinottovelvollisuudella ei ole ollut käytännön merkitystä Helsingin oppisopimustoiminnassa. Lakiesitystä voidaan kuitenkin pitää kannatettavana. Ehdotukset lisäävät työnantajan näkökulmasta rekrytoinnin joustavuutta ja vaihtoehtoja. Esimerkiksi Helsingissä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kouluttaminen oppisopimuksella palvelee monimuotoisen väestön palvelutoiminnan tarpeita.

Oppisopimuskoulutus ei itsessään takaa henkilölle vakinaista palvelussuhdetta Helsingin kaupungilla ja henkilö voi valmistuttuaan hakeutua minkä tahansa työnantajan palvelukseen. Oppisopimuskoulutettu henkilö osallistuu työpaikkahakuihin kuten muutkin kelpoisuusehdot täyttävät henkilöt. Esimerkiksi Helsingin sosiaali- ja terveystoimialla oppisopimuskoulutuksesta valmistuneista 80 – 90 % on työllistynyt ko. toimialalle. Osa on siirtynyt muualle.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on oppisopimustoiminnan laajentaminen ja oppisopimusten solmimisen helpottaminen. On kannatettavaa, että nuorten kouluttautumismahdollisuuksia tuetaan ja varmistetaan koulutus myös niille nuorille, joille perinteinen ”luokkaopetus” ei sovellu.

Lopuksi todettakoon, että Helsinki on käyttänyt oppisopimuskoulutusta ensisijaisesti työvoiman rekrytoimisen tukena. Oppisopimuksia on solmittu aloille, joissa on jatkuvaa työvoimatarvetta. Myös tulevaisuudessa Helsinki haluaa keskittyä sellaisten henkilöstöryhmien kouluttamiseen, mikä palvelee kaupungin työvoimatarvetta. Mahdollinen maakunta- ja sote-uudistus toisivat mukanaan muutoksia henkilöstötarpeissa, jolloin myös iso osa Helsingin nykyisestä oppisopimuskoulutustarpeesta siirtyisi uudistuksen mukana maakuntaan.

Helsingissä 1.3.2018

Asta Enroos
Henkilöstöpolitiikan päällikkö
Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia/henkilöstöosasto